

Trivia & Varia

• **MWV** je skraćena od **Mendelssohn-Werkverzeichnis** - katalog dela Feliksa Mendelsohn (Felix Mendelssohn Bartholdy). Katalog je 2009. izdala Saksonska akademija nauka iz Lajpciga. Katalog sadrži 750 kompozicija u 26 grupa (označenih slovima A-Z), a dela su u grupama poređana hronološki. Npr. Simfonija br. 4 u A-duru op. 90 ("Italijanska") označena je kao MWV N 16 = 16. delo u grupi N - simfonije. Sâm Mendelsohn je brojem opusa označio 72 dela koja je objavio, a ostala (opp. 73-121) označena su **postumno**.

• **Postuman** (pridev) i **postumno** (prilog) su ispravni oblici za pojam koji označava delo objavljeno nakon smrti autora (= posmrtno, posmrtno). Pojam dolazi iz latinskog jezika: **postumus** - dete rođeno posle očeve smrti, posmrće. Neispravan je oblik "posthuman" koji se često koristi — navodno je nastao iz latinskog *post-iza* i *humus* - zemlja — posmrtno objavljena dela nemaju nikakve veze ni s humusom ni s humanosti.

• **Sonatna forma**, sonatni oblik, ili *sonata-allegro* je struktura najčešće prvog brzog stavka nekog višestavačnog dela (sonate, simfonije) koja se formirala u klasicizmu u 18. veku. Struktura "formalnog modela" se sastoji od ekspozicije, razvoja i reprize. Ekspozicija uvodi jednu ili dve teme stavka, obično u kontrastnom stilu, a zaključuje se završnom temom. U razvoju se teme razrađuju, a u reprizi se ponavljaju izmenjene teme iz ekspozicije.

• **Ternarna forma** ili trodelna pesma je muzički oblik koji se sastoji iz tri dela: iza prvog dela (A) sledi drugi deo (B) i zatim se kao treći deo ponavlja prvi deo (A). Označava se kao ABA ili A-B-A. Najčešće je treći deo izmenjen u odnosu na prvi (ima više ornamentacije) i u tom slučaju se taj deo označava kao A' ili A1.

• **Rondo** (francuski: *rondeau*) se u muzici najčešće odnosi na muzičku formu, takozvani francuski stil, u kome se glavna tema (refren, repriza) stalno ponavlja nakon sporednih epizoda (kupleti), A-B-A-C...A. Kao tip muzike, rondo predstavlja brzu i živahnu muziku, uobičajeno *allegro*. Iako ima izuzetaka, muzika označena kao "rondo" podrazumeva i formu i tip.

• **Ritornel** (it. *ritornello* od *ritornare* - vraćati se) je deo rondo koji se više puta ponavlja i prekida epizodama (kupletima). Kod solističkih koncerata baroka radi se o **Ritornel formi**, koja predstavlja odeljak s orkestarskim i solističkim deonicama. Vivaldi je ustanovio skup konvencija koji su sledili kasniji kompozitori: ritornel celog orkestra izmenjuje se s epizodama solista; uvodni ritornel sastavljen je od nekoliko manjih delova koji međusobno mogu biti odvojeni i ponavljani ili varirani; kasniji ritorneli obično su nepotpuni, osim završnog koji se potpuno ponavlja; ritorneli određuju tonsku strukturu muzike. Po tom principu, koncert otvara orkestar ritornelom, sledi (često kontrastna) prva epizoda solo instrumenta (A) i tako redom R-A-R-B-R-A-R.

• **Koda** (iz klasičnolatinog *cauda*, preko vulgarnolatinog i italijanskog *coda* - doslovno "rep") je muzički pasaż kojim završava muzičko delo ili stavak. Može sadržavati samo nekoliko taktova, ali i čitavu tematsku epizodu, kao sažetak ili osvrt na prethodno izloženi materijal.

• **KV** ili samo **K.** je skraćena od **Köchel-Verzeichnis** odnosno **Köchelverzeichnis** = Kehelov katalog, hronološki popis Mocartovih dela koji je 1862. izradio Ludvig fon Kehel (Ludwig von Köchel). Kasnije, kad su pronađena druga Mocartova dela, popis je revidiran, poslednji put u šestoj reviziji KV⁶ iz 1964. godine. Zbog održanja hronologije na broj su dodavane dodatne oznake, na primer KV⁶ 547a - Klavirska sonata u F-duru.

• **Mocart** je od 1784. do smrti 1791. godine vodio svoj popis (katalog) dela, *Verzeichnüss / aller meiner Werke / vom Monath februario 1784 bis Monath [November] 1[791]*. Autograf kataloga nalazi se u Britanskoj biblioteci (*British Library*) u Londonu. Katalog se sastoji od incipita dela: na levoj stranici datum i podaci o delu, a na desnoj notni zapis prvih pet taktova u violinskom i bas ključu.

• **Klarinet** je u Mocartovo doba bio novi instrument i Mocart ga je samo u trima svojim delima koristio kao solistički instrument: Kegelstatt trio za klavir, klarinet i violu u Es-duru, KV 498 (1786.), Kvintet za klarinet i gudače u A-duru, KV 581 (1789.) i Koncert za klarinet i orkestar u A-duru, KV 622.

• **Anton Štadler** (Anton Stadler, 1753.-1812.), kome je Mocart posvetio koncert za klarinet, bio je ondašnji virtuoz na klarinetu i posebno na basetnom rogu (*Bassettklarinette*, klarinet koji je Štadler modificirao).

Izvori:

- dme.mozarteum.at
- imslp.org
- www.elgar.org

- www.encyklopedija.hr
- www.hyperion-records.co.uk
- www.klassika.info

♦ **Zahvala umetnicima – aplauz i ovacije:** po muzičkom bontonu, **aplauz između stavova koncerta ili simfonije smatra se ometanjem** (umetnika u koncentraciji i slušalaca u praćenju radnje) i **po pravilu se ne aplaudira**, osim ako se ne radi o prvom izvođenju dela kome prisustvuje autor. Po završetku dela, sačekajte da se i poslednja nota rasprši u prostoru pre nego što počnete aplaudirati. Ako vam se izvođenje naročito sviđa, možete uzvikivati pohvale. Uobičajene su: ženama **bravá!**, muškarcima **bravó!** i skupno **bravi!**. Uz intenzivan aplauz umetnici mogu izvesti **bis**, ali to možete i tražiti uzvikom **bis!** (lat. dvaput), a to još istaknuti ustajanjem. Može se, naravno, izraziti i negodovanje uzvikom **bu!**, ali sumnjam da će ikad izvođenje biti toliko loše, dovoljno je samo ne aplaudirati ako vam se izvođenje ne sviđa.

Pokrovitelji:

Grad Zrenjanin

Kulturni centar Vojvodine "Miloš Crnjanski"

NIŠKI SIMFONIJSKI
ORKESTAR

Pokrajinski sekretarijat za kulturu javno
informisanje i odnose sa verskim zajednicama

#klasikazamlade

KONCERTNA TURNEJA ZRENJANINSKOG KAMERNOG ORKESTRA

...

PETAK, 18. JUNA 2021. U 19 SATI
SALA NIŠKOG SIMFONIJSKOG ORKESTRA

PETAK, 25. JUNA 2021. U 20 SATI
ATRIJ NARODNOG MUZEJA, ZRENJANIN

SUBOTA, 26. JUNA 2021. U 20:30
GALERIJA MATICE SRPSKE, NOVI SAD

...

Zrenjaninski kamerni orkestar

Dirigent: Milena Injac

Solist: Aleksandar Tasić, klarinet

...

P R O G R A M

Feliks Mendelson
Bartoldi

Simfonija za gudače br. 10 u h-molu
Adagio – Allegro – Coda più presto

Wolfgang Amadeus
Mocart

Koncert za klarinet i orkestar u A-duru KV 622
1. *Allegro*
2. *Adagio*
3. *Rondo. Allegro*

Edvard Elgar

Serenada za gudače
1. *Allegro piacevole*
2. *Larghetto*
3. *Allegretto*

Ovaj vodič u elektronskom obliku, glosar, podatke o autoru, kao i druge zanimljivosti možete pogledati na stranici <http://bonc1.users.sbb.rs/> ili, ako vam je lakše, na Google-u potražiti tu stranicu kao "rat protiv slova a". Vladimir Bonč-Brujević

O izvođačima

Milena Injac, dirigent. Rođena je u Nišu. Diplomirala je dirigovanje 1992. godine na Fakultetu muzičke umetnosti u Beogradu u klasi profesora Stanka Šepića. Magistrirala je na istom fakultetu 1996. godine, a doktorirala 2015. godine u klasi profesorice Darinke Matić Marović. Usavršavala se kod Mladena Jugušta, Španca Salvadora Mas Kondea (Salvador Mas Konde) na majstorskom kursu u Beču, Mađara Petera Etveša (Péter Eötvös) i Finca Jorme Panule (Jorma Panula) na majstorskom kursu u Sombathelyju (Szombathely, Mađarska). Redovni je profesor i prodekan za nastavu na Fakultetu umetnosti u Nišu i dirigent Niškog simfonijskog orkestra. Rukovodila je mnogim orkestrima i horovima na mnogobrojnim koncertima u zemlji i svetu. Dobitnica je mnogih domaćih i međunarodnih priznanja.

Aleksandar Tasić, klarinet. Rođen je u Vranju, muzičko obrazovanje sticao je u Beogradu i Novom Sadu, a zatim se usavršavao u Njujorku, Londonu i Parizu. Nastupao je i kao solist i kao član domaćih i inostranih orkestara, pod mnogim čuvenim dirigentima i u velikim kućama po celom svetu. Na Akademiji umetnosti u Novom Sadu je redovni profesor na katedri Kameronne muzike.

Zrenjaninski kamerni orkestar osnovan je 1969. godine. Nakon dve decenije uspešnog rada, zbog teške situacije u kulturi, orkestar je prestao s radom. Reetabliran je 1999. godine, a zatim opet 2009. godine. Za sve vreme postojanja imao je zapažene nastupe u zemlji i inostranstvu, sa stalnim i istaknutim gostujućim dirigentima i saradivao je s mnogim domaćim istaknutim solistima.

Sastav orkestra	
Prve violine	Viole
Erne Švan	Borut Pavlič
Rade Živanović	Jelena Mitrović
Mina Djekić	Dragana Lončar
Sonja Momirov	Violončela
Jelena Popov	Kristina Tokodi
Druge violine	Nevena Vlaović
Marin Bugar	Kontrabasi
Jasmina Busarac	Milan Milanov
Tibor Šiveg	
Robert Kendereši	

Kompozitori i dela

[Podvučeni tekst ima dodatno objašnjenje na kraju vodiča.]

Feliks Mendelson Bartoldi (Felix Mendelssohn Bartholdy; Hamburg, 03.02.1809. - Lajpcig, 04.11.1847.) bio je nemački kompozitor, pijanist i orguljaš iz perioda ranog romantizma. Pisao je simfonije, koncerte, oratorijume, klavirsku i kamernu muziku... Na popisu MWV (Mendelssohn-Werkverzeichnis) iz 2009. nalazi se 750 kompozicija u 26 grupa. Zaslužan je i za popularizaciju dela u to vreme zaboravljenih kompozitora G. F. Hendla i J. S. Baha.

• Simfonija za gudače br. 10 u h-molu, MWV.N.10

Najranija sačuvana Mendelsonova dela datiraju iz 1820. godine, kad je imao samo 11 godina. Među njima su čak dve opere! Već sledeće godine napisao je prvih šest simfonija za gudače (*Streichersinfonien*), a dve godine kasnije još šest i jedan stavak trinaeste, od koje je kasnije nastala Simfonija br. 1. Simfoniju br. 10 završio je 18. maja 1823. godine. Gotovo je sigurno da je ova jednostavačna simfonija imala još najmanje dva prateća stavka, koji su izgubljeni. Ne postoje podaci o premijeri.

Simfonija ima tri celine, spori uvod u tempu *Adagio*, za kojim sledi brzi *Allegro* u sonatnoj formi, odnosno, sastoji se od uvodnih dveju i završne teme, koje se zatim razrađuju i repriziraju. Delo završava kratkom kođom u još bržem tempu *Più presto*.

Uobičajeno trajanje simfonije je oko 10 minuta.

Wolfgang Amadeus Mozart (Wolfgang Amadeus Mozart; Salcburg, 27.01.1756. - Beč, 05.12.1791.) bio je austrijski kompozitor i pijanist iz razdoblja klasicizma. Nazvan je "čudo od deteta" jer je već kao petogodišnjak počeo da piše muziku i održava koncerte pred evropskim plemstvom, među kojima je i dvaput u oktobru 1762. svirao čembalo pred caricom Marijom Terezijom. Pisao je simfonije, koncerte, operu, horsku i kamernu muziku... Na popisu *KV... (Köchel-Verzeichnis)* nalazi se oko 850 dela u skoro svim žanrovima njegovog doba.

• Koncert za klarinet i orkestar u A-duru KV 622

Koncert za klarinet i orkestar u A-duru KV 622 jedini je Mozartov koncert za klarinet, a takođe i poslednji solistički koncert koji napisao. Izvornik koncerta nije sačuvan. U Mozartovom katalogu između datuma 28. septembra i 15. novembra 1791. godine naveden je Koncert za klarinet, ali bez datuma. Po Mozartovom pismu sestri Nanerl može se zaključiti da je koncert napisan početkom oktobra. Napisan je za Antona Štadlera, koji je 16.10.1791. godine bio solist na premijeri koncerta u Pragu.

Izvorna orkestracija je: solo klarinet, 2 flaute, 2 fagota, 2 roga, gudači, a na ovom koncertu biće izvedena verzija za klarinet i gudače, što će doprineti većoj izražajnosti klarineta. Koncert je napisan u standardnoj trostavčnoj formi klasicističkog koncerta, brzi-spori-brzi stavak.

1. stavak *Allegro* u A-duru i 4/4 taktu napisan je u sonatnoj formi. Sastav stavka može se predstaviti shematski: ritornel orkestra s trima glavnim i dvema sporednim temama – solo ekspozicija – ritornel – razvoj – ritornel – repriza u kojoj se klarinet i orkestar ujedinjuju – ritornel.

2. stavak *Adagio* je u D-duru u 3/4 taktu. Napisan je u ternarnoj formi (ABA'). Dvodelnu glavnu temu uvodi klarinet i zatim ju ponavlja orkestar. U srednjem delu klarinet preuzima vodeću ulogu, a kođom završava ponovljena tema.

3. stavak *Allegro* je u A-duru i 6/8 taktu. Napisan je u formi rondo (ABA'CB'A-koda). Prva tema ima veseo plesni karakter. Posle prvog ponavljanja teme, stavak dobija virtuozni karakter koji vodi u veličanstveni završetak.

Uobičajeno trajanje koncerta je oko 28 minuta.

Edvard Elgar (Edward William Elgar; Broudhit, 2.6.1857. – Vuster, 23.2.1934.) bio je engleski kompozitor iz razdoblja romantizma. Nije imao nikakvo formalno obrazovanje. U mladosti je naučio svirati klavir, violinu i fagot. Sticao je iskustvo kao dirigent i upoznavao se s kompozicijom. Mnogi ga smatraju majstorom orkestracije. Njegov opus obuhvata 242 dela, od kojih su 90 s brojem opusa. Pisao je orkestarsku, kamernu i horsku muziku, koncerte, pesme i scenska dela. Najpoznatija dela su mu Varijacije na izvornu temu (poznatija kao Enigma-varijacije, *Enigma Variations*) i oratorij Geroncijev san (*Dream of Gerontius*).

• Serenada za gudače u e-molu op. 20

Serenada je jedno od ranih Elgarovih dela. Datira iz marta 1892. godine, ali se veruje da ju je napisao ranije. Posvećena je graditelju orgulja Edvardu Vinfieldu (Edward Whinfield). Prvi put je javno izvedena u Antverpenu 23.7.1896. godine. Sastoji se od triju kratkih stavaka.

1. *Allegro piacevole* – Kratkim setnom uvodu viola violina se suprotstavlja raspevanom glavnom temom. Repriza sadrži materijal iz uvoda.

2. *Larghetto* – Ovaj stavak otvaraju prve violine čežnijim motivom po ideji iz prvog stavka, a druge violine ih imitiraju. Do kraja stavka nastavlja se setno raspoloženje.

3. *Allegretto* – I treći stavak s pastoralnom melodijom je u istom setnom raspoloženju prethodnih. Odjek prvog stavka javlja se pred spokojnim završnim taktovima.

Trajanje serenade je oko 12 minuta.